

Aan de slag met het Toekomstscenario

Juli 2025

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming

Inhoudsopgave

Aan de slag met het Toekomstscenario.....	3
Ambitie	4
Maatschappelijke transitie	5
Lokale Teams	6
De route naar regionale veiligheidsteams	8
Inzet passende hulp en ondersteuning	11
Kennis- en leer infrastructuur.....	13
Handelingskader	15
Randvoorwaarden.....	16
Meer informatie.....	17

Aan de slag met het Toekomstscenario

De hulp en bescherming voor kinderen en volwassenen in kwetsbare situaties schieten tekort: het stelsel is te complex georganiseerd, de problemen in gezinnen en huishoudens worden niet in samenhang opgepakt, en kinderen en volwassenen voelen zich onvoldoende gehoord en gezien. Het huidige systeem van hulp en bescherming van gezinnen en huishoudens werkt nu niet goed genoeg. Dit betekent dat een fundamenteel andere manier van werken noodzakelijk is.

Het Toekomstscenario stelt het perspectief van gezinnen en huishoudens en hun leefwereld centraal. Het oude 'estafettemodel', waarbij de hulpverlenings- of regietaak van de ene naar de andere organisatie wordt doorgegeven, laten we los. Om het gezin of huishouden zijn vijf kernelementen gepositioneerd: Lokale teams, Regionale veiligheidsteams, Inzet passende hulp en ondersteuning, Kennis- en leer infrastructuur, Handelingskader. Dit zijn de vijf kernelementen van de verandering waar we voor staan.

De komende jaren zullen alle regio's gaan bewegen naar het Toekomstscenario. Zij gaan deze maatschappelijke transitie aan vanuit een gezamenlijke ambitie. In deze handreiking beschrijven we allereerst wat de ambitie van het Toekomstscenario is, en geven we lees- en luistertips over maatschappelijke transitie. Vervolgens beschrijven we per kernelement, welke handvatten er al zijn om je te ondersteunen in die beweging. Er is namelijk al veel ontwikkeld en bekend waar regio's op kunnen voortbouwen. Tot slot beschrijven we enkele randvoorwaardelijke elementen. We geven je tips waarmee je nú al aan de slag kan.

Ambitie

Met het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming willen we een wezenlijk maatschappelijk effect sorteren: een blijvend veilige (thuis)situatie voor kinderen en volwassenen, meer vertrouwen in het stelsel, gelijkwaardige verhoudingen tussen stelsel en burger, en een zorgzame samenleving. Het waarmaken van dit maatschappelijke effect is onderdeel van grotere langjarige bewegingen in de samenleving. Met het toekomstscenario willen we de komende jaren concreet realiseren dat kinderen en volwassenen die thuis niet veilig zijn¹:

- ervaren dat ze altijd hulp kunnen vragen en passende hulp ontvangen;
- deze hulp alle levensgebieden betreft, zich richt op alle gezinsleden en aansluit bij hun behoeften;
- de betrokken hulpverlener hierbij samenwerkt met andere professionals, en zelf het vaste gezicht blijft;
- en wanneer er ernstig huiselijk geweld of kindermishandeling wordt vastgesteld, de hulpverlener op tijd ingrijpt om bescherming te bieden en erger te voorkomen.

Wil je meer lezen over de ambitie en waar het Toekomstscenario voor staat, bijvoorbeeld om deze te benutten in de gesprekken over de ambitie in jouw eigen regio? Kijk dan naar:

- [Kernboodschap Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | Nieuwsbericht | voor Jeugd & Gezin](#)
- [Ambitiedocument Toekomstscenario | Publicatie | voor Jeugd & Gezin](#)
- [VU / Athena Instituut: Rapportage Traject Maatschappelijke effecten Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming, september 2024](#)
- [Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

¹ [Toekomstscenario-kind-en-gezinsbescherming](#)

Maatschappelijke transitie

Werken volgens de basisprincipes² van het Toekomstscenario (gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend) vraagt om een verschuiving in de diepste lagen van het huidige stelsel. Fundamentele veranderingen zijn nodig in cultuur, werkwijzen en structuur. Tegelijkertijd raakt het Toekomstscenario aan bredere maatschappelijke thema's zoals het vergroten van bestaanszekerheid, herstel van vertrouwen in de overheid en de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. De verandering waar we voor staan heeft daarmee alle kenmerken van een maatschappelijke transitie en vraagt om een daarbij passende landelijke en regionale veranderstrategie. Twee essentiële elementen daarin zijn:

Transities zijn fundamentele, niet-lineaire veranderingen in cultuur (gedeelde beelden, waarden, geaccepteerde ideeën, paradigma's), structuur (organisaties, wetten, regels, infrastructuur) en werkwijzen (dagelijkse routines, protocollen, gedrag, acties). Waarbij het gaat om een maatschappelijk (deel)systeem op lange termijn (20-50 jaar), met een hoge mate van complexiteit en onzekerheid. Transities verlopen volgens patronen van opbouw en afbouw.

- Stevig koers houden én ruimte creëren voor fundamentele verandering. Dit vraagt een andere rol van overheden en van uitvoeringsorganisaties. Ter inspiratie: [De Transformatieve overheid](#) en twee podcasts: [Voer voor verandering: de X curve](#) en [Voer voor verandering: stoppen en rouw](#)
- Lerend veranderen, inclusief wisselwerking tussen praktijk en beleid (zie ook hieronder bij Kennis en leerinfrastructuur). Ter inspiratie: [Reflexief monitoren](#) en podcast [Transities binnensmokkelen bij de gemeente](#)

² gezinsgericht, rechtsbeschermend en transparant, eenvoudig en lerend

Lokale Teams

Het lokale team kijkt breed en heeft basiskennis over jeugd- en volwassenproblematiek, hulp, bestaanszekerheid, voorschoolse voorzieningen, onderwijs, huisvesting en vrouwenopvang. Het lokale team biedt zelf generalistische basiszorg en organiseert zo nodig toegang tot aanvullende zorg. Het team doet een eerste onderzoek en inventariseert wat het gezin/huishouden nodig heeft. Bij zorgen over de veiligheid in het gezin/huishouden en/of een ontwikkelingsbedreiging bij het kind, onderzoekt het team samen met het gezin/huishouden welke feiten aanleiding geven tot bezorgdheid en welke vervolgstappen gepast zijn. Waar nodig betreft het team specialistische expertise. Het team heeft ook een netwerkfunctie. Het draagt niet over, maar zet (jeugd)hulp in en schakelt waar nodig (veiligheids)expertise in. Er ontstaat dan een gezamenlijke verantwoordelijkheid³.

Het versterken van de lokale teams richt zich op de basisfuncties van het lokale team: oog voor veiligheid; tijdig signaleren van de vraag; vindbare en toegankelijke hulp; handelen met een brede blik; leren en verbeteren voor iedereen. De versterking wordt ondersteund vanuit de Hervormingsagenda Jeugd. Bij het versterken van het werken aan veiligheid wordt geanticipeerd op de andere werkwijze conform het Toekomstscenario en leveren we ondersteuning vanuit het Toekomstscenario. De andere werkwijze krijgt steeds verder vorm en focus op zowel gezinnen als huishoudens zonder kinderen.

Een sterk lokaal team met oog voor veiligheid is een basisvoorwaarde voor het werken volgens het Toekomstscenario. Niet voor niets noemen we dit kernelement hier als eerste. De versterking kan nu al worden ingezet. In veel regio's gebeurt dit al.

Aan de slag met de lokale teams? Kijk naar:

➔ **Ondersteuningslijn Stevige Lokale Teams**

De werkpakketten Stevige lokale teams zijn onderdeel van de Ondersteuningslijn Stevige Lokale Teams van de VNG. De pakketten zijn bedoeld voor opdrachtgevers en opdrachtnemers van lokale teams. De vorming van stevige lokale teams is een van de 10 opgaven uit de Hervormingsagenda Jeugd (2023-2028) en is ook een belangrijke pijler in het Toekomstscenario jeugd- en gezinsbescherming. Het informatiepakket is opgesteld met de ambitie om het gemakkelijker te maken de kennis die voorhanden is in de lokale praktijk te benutten en zo een stevige basis voor teams in de lokale praktijk neer te zetten. Meer informatie is te vinden op: [Werkpakketten Stevige Lokale Teams beschikbaar | VNG](#)

➔ **Werkpakket Werken aan veiligheid door Lokale Teams**

Het werkpakket Werken aan veiligheid is ontwikkeld vanuit het programma Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming. Het is een hulpmiddel voor opdrachtgevers en opdrachtnemers van lokale teams, specifiek gericht op het samen komen tot een passende opdracht gericht op het werken aan veiligheid. Het werkpakket is ontwikkeld binnen de huidige wet- en regelgeving en gebaseerd op de leidraad Werken aan veiligheid zoals vastgesteld door de VNG. Meer informatie is te vinden op: [Werkpakket Werken aan veiligheid | Nieuwsbericht | voor Jeugd & Gezin](#)

➔ **Voorbeeld uit de praktijk**

Het werkpakket Werken aan Veiligheid blijkt in de praktijk goed toepasbaar te zijn. Geeske Hoogenboezem, regionaal projectleider Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming bij de Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR), vertelt over haar ervaringen. [Werkpakket Werken aan Veiligheid biedt concrete handvatten voor gemeenten | In de praktijk | voor Jeugd & Gezin](#)

³ Programmaplan Toekomstscenario Kind- en gezinsbescherming (2023)

➔ **Handelingskader**

Benut de [dialoogversie van het handelingskader](#) voor professionals van lokale teams en regionale veiligheidsteams. Dit Handelingskader geeft richting aan de noodzakelijke verandering en biedt professionals houvast en de ruimte om te doen wat nodig is voor dit gezin/huishouden.

➔ **Meer weten over Stevige Lokale Teams?**

[Stevige lokale teams | Hervormingsagenda Jeugd | voor Jeugd & Gezin](#)

De route naar regionale veiligheidsteams

Regionale Veiligheidsteams (RVT's) zullen specialistische kennis op het gebied van onveilige thuissituaties toegankelijk maken en expertise toevoegen aan het werk van de lokale teams. Medewerkers van de RVT's beschikken daarnaast over bevoegdheden om onderzoek te doen en waar nodig maatregelen te initiëren en uit te voeren.

De ontwikkelrichting voor RVT's ziet er als volgt uit:

- Een nieuwe zelfstandige organisatie heeft de voorkeur boven netwerk-samenwerking, omdat hiermee doelen zoals eenvoud en gezinsgerichtheid het beste worden bereikt.
- De meeste functionaliteiten van de Veilig Thuis-organisaties en de gecertificeerde instellingen gaan hierin op, evenals een aantal nader te bepalen taken van de Raad voor de Kinderbescherming.
- Het RVT richt zich op onveiligheid van zowel kinderen als volwassenen (ook wel aangeduid als 0 tot 100).
- De RVT's worden georganiseerd op de geografische schaal van de veiligheidsregio's.
- De aansturing verloopt door gemeenten, waarmee de RVT's passen in het decentraal georganiseerde sociale domein.

Wil je meer weten over de inrichting van Regionale Veiligheidsteams, lees dan:

➔ **Onderzoeksrapport Inrichting Regionale Veiligheidsteams (AEF)**

Dit rapport is verschenen in 2024 en biedt een diepgaande analyse van verschillende organisatiemodellen voor Regionale Veiligheidsteams het Toekomstscenario. Wil je meer weten over welke varianten er voorgelegd zijn aan landelijke opdrachtgevers en wat de financiële en juridische gevolgen hiervan zijn, klik dan hier: [Onderzoeksrapport Inrichting Regionale Veiligheidsteams | Rapport | voor Jeugd & Gezin](#)

Uitvoeren van de ontwikkelrichting vraagt om een wetswijziging. Het koersbesluit om tot die wetswijziging over te gaan, is nog niet genomen. Dat betekent dat het nog niet/heel beperkt mogelijk is om de ontwikkelrichting uit te voeren en te gaan werken met een RVT. Er is echter wel een hoop mogelijk in het voorbereiden van een RVT. Die voorbereiding zit met name in het versterken van de samenwerking met de betrokken partijen in de regio. Hieronder delen we een aantal lessen over het versterken van de regionale samenwerking in voorbereiding op een RVT, op basis van interviews met vier projectleiders uit regio's die hierin hebben geïnvesteerd. Daarnaast delen we een overzicht van juridische interventies, ter ondersteuning van multidisciplinaire samenwerking door een gedeeld begrip van elkaars mogelijkheden.

➔ **Lessen over versterken regionale samenwerking in voorbereiding op een RVT**

1. Investeer veel in relationele basis en teamontwikkeling op elk niveau

De interviews tonen aan dat succesvolle transformatie begint met sterke onderlinge relaties. Nijmegen investeerde bewust in teambuilding op bijzondere locaties en hele dagen samen doorbrengen, omdat "mensen collega's moeten worden; je bent niet zomaar een team". In Haaglanden bleek dat er aanvankelijk veel oordelen waren over andere organisaties en er was wantrouwen, waardoor dingen dubbel werden gedaan. Pas toen een veranderkundige sterk inzette op elkaar begrijpen, kwam er vooruitgang. "Organiseer fysieke vergaderingen, niet digitaal", zegt Kennemerland. "Elkaar fysiek treffen zorgde bij ons voor onderling vertrouwen en begrip voor elkaars perspectief en mogelijkheden."

2. Betrek partners vanaf de planvorming

In Kennemerland werden partners al vroeg betrokken bij de planvorming. Nadat bestuurders in de regio de opdracht gaven tot het schrijven van een koersplan, werd

een programmateam gevormd met vertegenwoordigers vanuit de GI, Lokale Teams, RvdK, VT, politie, zorg- en veiligheidshuis en de 7 betrokken gemeenten. Een schrijftteam nam het daadwerkelijke schrijven van het koersplan op zich en stemde dit elke 6 weken met het programmateam af: wat vond het programmateam van wat er nu op papier stond? "Het koersplan voelt echt als een plan van ons allemaal. Het kostte op deze manier meer tijd, maar het werd wel een beter en meer gezamenlijk plan".

3. Zorg voor heldere kaders

Een terugkerend thema is de balans tussen structuur en flexibiliteit. Haaglanden leerde dit op de harde manier: het uitvoeringsteam startte zonder dat alle mensen hetzelfde beeld hadden van de opdracht, waardoor medewerkers aan het "verzuipen" waren door te weinig kaders. Na negen maanden moest er worden ingegrepen met een nieuwe teammanager en duidelijkere sturing. Nijmegen had wel een duidelijk omschreven opdracht en een heldere visie, maar koos bewust voor flexibiliteit in werkvormen zonder strakke planning. De teams hebben een stevige basis en afspraken nodig maar moeten daarbinnen ook de ruimte krijgen zich te ontwikkelen.

4. Organiseer sterke bestuurlijke betrokkenheid met regelmatige contactmomenten

Alle regio's benadrukken het belang van consistent bestuurlijk commitment. Nijmegen hanteerde de regel om met de bestuurder en manager minstens kwartaalgesprekken te voeren. Groningen heeft een duidelijke organisatiestructuur met maandelijks overlegcycli. Benut zo veel mogelijk de bestaande overlegstructuren hiervoor.

5. Denk goed na over de governance en kijk hoe bestaande structuren kunnen worden benut

Bestaande overlegstructuren in een regio kunnen een goede basis vormen voor een governance rondom het Toekomstscenario. Kijk daarbij in ieder geval of een slimme verbinding met de governance rondom de Hervormingsagenda Jeugd mogelijk is. In Groningen wordt voor de Hervormingsagenda Jeugd, het Toekomstscenario en de Inkoop Jeugd dezelfde governance gebruikt. Zorg er ook voor dat de governance niet te stroperig wordt, bijvoorbeeld door een dagelijks bestuur in te richten, met mandaat. Als elke kleine beslissing door de hele governance moet, creëer je vertraging en chagrijn.

6. Zorg voor voldoende capaciteit: samenwerking versterken kost tijd!

Samenwerking versterken is ook gewoon hard werken: "Het is ook een kwestie van heel veel je gezicht laten zien, mensen aan elkaar verbinden, zorgen dat het op de juiste tafels wordt geagendeerd. Dat kost tijd." In onder meer Groningen is er daarom voor gekozen de klus met zijn tweeën op te pakken: één iemand die zich met name richt op stakeholdermanagement en het beleidsmatige aspect: zorgen dat het Toekomstscenario op de juiste plekken wordt geagendeerd en dat er een sterke governance is. En een ander richt op het praktische projectleiderschap.

7. Benut veranderkundige expertise

Meerdere regio's profiteerden van externe expertise in de opstartfase. Nijmegen zette begin 2022 een onafhankelijke kwartiermaker in die alle partners kende, bestuurlijke ervaring had en goed kon schrijven. Ook huurden ze een veranderkundige in; die is meervoudig partijdig en biedt onafhankelijke begeleiding zodat op alle lagen (beleid, management, bestuur) wordt geleerd en (vaak onbewuste) niet helpende denk en handelingspatronen worden omgebogen en heilige huisjes ter discussie worden gesteld. Nijmegen heeft geleerd dat een paradigmashift als deze andere verhalen nodig heeft. "niet het verhaal van blauwe sturing door middel van cijfers, maar het narratief van verandering. Breng casuïstiek dichtbij door gezinnen en huishoudens aan het woord te laten." Ook Haaglanden trok een veranderkundige aan. Deze persoon hielp moeilijke vragen op tafel te leggen en organisaties te laten analyseren waar hun opgave schuurde met de gezamenlijke opgave. Later werd ook een interventiekundige ingezet voor teamontwikkeling. Een externe, ervaren kwartiermaker of veranderkundige kan helpen om partijen bij elkaar te brengen en de juiste vragen te stellen.

➔ **Overzicht juridische interventies**

Dit document biedt professionals en regio's een praktische routekaart voor systeemgericht werken. Het dient als naslagwerk tijdens casusoverleg om de juiste juridische interventies te kunnen kiezen, ondersteunt multidisciplinaire samenwerking door een gedeeld begrip van elkaars mogelijkheden te creëren, en helpt regio's bij het identificeren van knelpunten en het optimaliseren van werkprocessen. Alle beschikbare civiel-, bestuurs- en strafrechtelijke interventies staan overzichtelijk op een rij. Het hele document vind je hier: [Overzicht juridische interventies | Publicatie | voor Jeugd & Gezin](#)

Inzet passende hulp en ondersteuning

Om te komen tot een structureel veilige thuissituatie is bij veel van de gezinnen en huishoudens waar het Toekomstscenario zich op richt aanvullende hulp en ondersteuning nodig op het gebied van onderliggende factoren en problemen van de volwassenen⁴. Denk aan schuldenproblematiek, mentale kwetsbaarheid of verslaving, licht verstandelijke beperking, bestaanszekerheid en woonproblemen, trauma, complexe scheidingen. Ook samenwerking tussen zorg- en strafpartners, inclusief de Zorg- en Veiligheidshuizen en het programma Veiligheid Voorop is hierbij essentieel.

Aan de slag met de inzet van passende hulp en ondersteuning? Ga aan de slag met:

→ **Informatienetwerk volwassenenproblematiek**

Versterk de domein overstijgende samenwerking. Ontvang actuele informatie over de bestaande mogelijkheden en kansrijke inzichten, stel je vragen aan het landelijk programmateam en deel jouw kennis en ervaring met professionals en managers in de ggz, veiligheidspartners en het sociaal domein. Meld je aan bij het [Informatienetwerk Volwassenenproblematiek](#) op 1SociaalDomein en draag bij aan effectieve, gezinsgerichte oplossingen!

→ **Kompas domeinoverstijgende samenwerking**

Phrenos werkt in opdracht van het programma Toekomstscenario aan een Kompas dat erop gericht is de domeinoverstijgende samenwerking te versterken om zo achterliggende problemen bij onveiligheid thuis, zoals schulden, verslavingen, woonproblemen, psychische problemen duurzaam aan te pakken. Het Kompas helpt lokale teams, veiligheidspartners, ggz-aanbieders en partijen op het vlak van bestaanszekerheid om te komen tot lerende, regionale (netwerk)samenwerking vanuit een gedeelde visie. Het vernieuwde Kompas zal in juli '25 gepubliceerd worden. Ondersteuning om aan de slag te gaan is nu al beschikbaar. Meer informatie over het Kompas en de ondersteuning is te vinden op [Samen werken aan gezonde en veilige thuissituaties, maar hoe? | In de praktijk | voor Jeugd & Gezin](#)

→ **Domeinoverstijgende samenwerking - Werken, leren en innoveren**

Effectieve aanpak van huiselijk geweld vraagt domeinoverstijgende samenwerking tussen vele organisaties, zoals welzijnsinstellingen, lokale teams, huisartsen, jeugdzorg, politie, Veilig Thuis en de GGZ. In praktijk komt de samenwerking vaak moeilijk van de grond vanwege verschillen in context, uitgangspunten, randvoorwaarden en soms ook wet- en regelgeving. Is het jouw missie om die samenwerking te verbeteren? En wil jij met andere daaraan werken, van elkaar leren en innoveren? Meld je dan aan!

Movisie start vanuit het programma Toekomstscenario in het najaar van 2025 met zogenoemde *broedplaatsen*. Deelname is kosteloos, maar niet vrijblijvend en vraagt commitment. Geïnteresseerden kunnen zich inschrijven als ze betrokken zijn bij onveiligheid achter de voordeur. De kennis die je opdoet in de broedplaats neem je mee naar jouw regio en samenwerkingspartners. In vier bijeenkomsten van twee tot drie uur ga je met een vaste groep deelnemers aan de slag. Meer informatie is te vinden op: [Masterclasses en innovatieve broedplaatsen netwerksamenwerking huiselijk geweld | Movisie](#)

→ **Veiligheid Voorop**

De aanpak Veiligheid Voorop staat voor de vroegtijdige samenwerking op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling door Veilig Thuis, de politie, het Openbaar Ministerie, de drie reclasseringsorganisaties (3RO) en de Raad voor de Kinderbescherming. Deze coalitie zet sinds 2018 in op een andere manier van samenwerken: vroegtijdig en

⁴ Programmaplan Toekomstscenario 2023

intensief, met als doel het sneller realiseren van een veilige situatie. Voor meer informatie en werkdocumenten: [aanpak veiligheid voorop](#)

➔ **MDA++**

Bekijk deze [bouwstenen van de Multidisciplinaire Aanpak MDA++](#) en ontdek hoe je deze werkwijze in kan zetten en mogelijk kan verbreden of kan integreren. In diverse regio's is een MDA++ ingericht, hetzij duurzaam hetzij als een pilot. Daarop kan worden voortgebouwd. Let er wel op dat er niet allerlei verschillende aanpakken naast elkaar ontwikkeld worden maar probeer zo veel mogelijk te integreren; we willen het tenslotte eenvoudiger (en overzichtelijker) maken met elkaar.

Op 12 juni werd in regio Zuid Oost Brabant een masterclass MDA++ verzorgd door Fontys en Avans. Centraal in masterclass stond de verbinding tussen MDA++ en het Toekomstscenario. Wat is de overlap en wat het verschil? En welke lessen zijn uit MDA++ te halen voor het Toekomstscenario? [Zie hier de presentatie](#).

Kennis- en leer infrastructuur

Het hoofddoel van de Kennis- en Leerinfrastructuur is te komen tot een integrale, lerende cultuur; een stelsel dat is gericht op telkens leren en verbeteren op alle lagen.

In jouw regio aan de slag met leren? Kijk dan naar:

→ De inspiratiebundel

De Inspiratiebundel is een handige tool voor iedereen die werkt met kinderen en gezinnen in kwetsbare situaties. Het is geen handleiding die je van A tot Z moet doorworstelen, maar een verzameling praktijkinzichten waar je doorheen kunt struinen op zoek naar wat jou raakt of waar jij graag over in gesprek wilt gaan. Teams kunnen samen aan de slag met onderdelen die hen aanspreken. De bundel is gemaakt mét professionals vóór professionals en biedt hierdoor praktische handvatten die meteen toepasbaar zijn. Moedig je collega's aan om de bundel te gebruiken als springplank voor nieuwe ideeën en benaderingen.

[Inspiratiebundel Toekomstscenario | Publicatie | voor Jeugd & Gezin](#)

→ Toolboxes 'van mens tot mens' en 'lerend'

Er zijn twee toolboxes beschikbaar die je helpen om effectiever te werken met gezinnen in mogelijk onveilige situaties. De eerste toolbox, '**Van mens tot mens werken**', helpt je team een meer open en onbevooroordeelde houding te ontwikkelen waarbij kwetsbaarheid en emoties ruimte krijgen. De tweede toolbox, '**Lerend werken**', stimuleert een lerende cultuur binnen je team waarin fouten maken mag, reflectie centraal staat en verschillende zienswijzen gewaardeerd worden. Je kunt deze toolboxes direct inzetten met je eigen team of collega's. Elke toolbox is ontworpen voor een sessie van 3 uur, maar je kunt ook onderdelen apart gebruiken. Het mooie is dat je geen externe begeleider nodig hebt, je teamleider of een collega kan de sessie faciliteren.

Je vindt de toolboxes hier:

- [Toolbox Van mens tot mens werken | Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | 1Sociaaldomein.nl](#)
- [Toolbox Lerend werken | Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | 1Sociaaldomein.nl](#)

→ Opbrengsten ontwikkelgroep leren

Begin 2024 startte het programmateam Toekomstscenario Kind -en gezinsbescherming in samenspraak met de proeftuinen een ontwikkelgroep rondom leren. In de ontwikkelgroep zijn ideeën uit de praktijk van de proeftuinen verbonden aan beschikbare kennis over leren en ontwikkelen van professionals. Het eindresultaat is een eerste versie van een model hoe naar leren te kijken binnen het Toekomstscenario Kind-en gezinsbescherming. Je vindt de opbrengsten van de ontwikkelgroep hier: [Ontwikkelgroep Leren Eindproduct 2024 | Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | 1Sociaaldomein.nl](#)

→ Leren van de proeftuinen

Het Verwey-Jonker Instituut, de Erasmus Universiteit en Hogeschool Rotterdam volgen de ontwikkeling van het Toekomstscenario in de proeftuinen. De opbrengsten tot eind 2024 zijn gepubliceerd in een rapportage met tussentijdse inzichten. Je kunt deze publicatie gebruiken om te leren van de concrete ervaringen uit de proeftuinen, te begrijpen hoe professionals een andere manier van werken vormgeven met vaste contactpersonen voor gezinnen, en om inzicht te krijgen in de eerste resultaten van preventief en integraal werken. Het rapport helpt je de overgang naar tijdige, passende en samenhangende hulp beter te begrijpen en biedt praktische lessen die je direct kunt toepassen in je eigen werk met gezinnen die te maken hebben met (dreigende) onveiligheid. Klik hier voor alle informatie en om de publicatie te downloaden: [Op weg naar verbetering - Verwey-Jonker Instituut](#)

➔ **Aan de slag met gesprekskaarten**

In de proeftuinen van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming zijn we continu bezig met het van elkaar leren en het onderling uitwisselen van kennis. Het afgelopen jaar organiseerden we daarom verschillende leersessies in samenwerking met het Nederlands Jeugdinstituut en het Verwey-Jonker Instituut, met als thema's: Vertragen en verdragen, Analyseren, en Veiligheid. De opbrengsten zijn gebundeld in gesprekskaarten, vol inzichten en reflectievragen van de deelnemers aan deze leersessies. Deze gesprekskaarten zijn ideaal om een gesprek te starten met collega's. Je vindt de kaarten hier: [Uitkomsten leersessies proeftuinen | Publicatie | voor Jeugd & Gezin](#)

➔ **Ga het gesprek aan!**

Met het Toekomstscenario beogen we een grote verandering in structuur én in de manier van denken en werken. Mensen veranderen niet graag. Om te leren en te veranderen is bij veel mensen een gevoel van urgentie nodig: een gevoel van niet weten, van onvrede en/of het besef dat wat er nu binnen de jeugd- en gezinsbescherming gebeurt lang niet altijd leidt tot het gewenste resultaat, of schade toebrengt aan ouders en kinderen. Hoe geven we die bewustwording en urgentie een plek? Onder andere door verhalen te delen. Verhalen van gezinnen/huishoudens, en van professionals. Verhalen over successen, én over spijt, schaamte, en besef dat het beter kan en beter moet. In onze maandelijkse nieuwsbrief vind je onder de rubriek 'ga het gesprek aan' zo'n verhaal, om te lezen, kijken of luisteren, en vooral: om het gesprek over aan te gaan met andere betrokkenen. Als start van een vergadering, in een bijeenkomst of gewoon tijdens de lunch. Aanmelden voor de nieuwsbrief kan via: [Nieuwsbrief Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | Actueel | voor Jeugd & Gezin](#)

Handelingskader

Het Handelingskader is een richtinggevend document dat ontwikkeld wordt om professionals houvast te bieden bij integraal systeem- en mensgericht werken. Het bundelt methodieken, visies en instrumenten, en wordt opgebouwd met behulp van proeftuinen en diverse organisaties. Het kader moet aansluiten bij de klantreizen, werkprocessen en taken van regionale veiligheidsteams (RVT's) en lokale teams. Het bevat uiteindelijk modules over o.a. gegevensuitwisseling, gesprekstechnieken, risicotaxatie en analyse, met ruimte voor zowel standaarden als professionele afwegingen.

Wie werken hieraan mee en hoe komt dit tot stand?

Het wordt ontwikkeld in nauwe samenwerking met proeftuinen, opdrachtgevers, partners en mensen met ervarings-, praktijk- en wetenschappelijke kennis. In 2025 zijn er meerdere ontwikkelgroepen actief, soms in samenwerking met andere trajecten. Er is ook een overkoepelende projectgroep waarin o.a. vertegenwoordigers van beroepsverenigingen (NIP, NVO, BPSW), ervaringsdeskundigen en projectleiders van proeftuinen zitting hebben. Eindproducten worden ter besluitvorming voorgelegd aan de opdrachtgevers.

Informatie over de volgende versie

In 2025 worden de vier kernelementen verder uitgewerkt in modules. Er wordt o.a. gewerkt aan een advies over de overgang van vrijwillige naar gedwongen hulp, de status van het handelingskader (richtinggevend of voorschrijvend), en conceptmodules over o.a. morele vraagstukken en werkzame factoren van methodieken. In december 2025 volgt een uitgebreidere versie, op basis van opgedane ervaring in vijf proeftuinen, inclusief een aangescherpt denk- en beslismodel en aanvullende modules over o.a. systeemgericht werken en specifieke doelgroepen.

Hoe kan dit bruikbaar zijn voor de regio's?

Het Handelingskader dient als hulpmiddel voor professionals in regio's, om meer uniform, transparant en gezinsgericht te werken. Door deelname aan ontwikkelgroepen, beproeving in proeftuinen en inhoudelijke meet-ups krijgen regio's zelf invloed op de inhoud. Het kader bevat richtinggevende handvatten, afgestemd op de praktijk, en kan regio's helpen in het versterken van hun werkwijze en samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, samenwerking straf/zorg en complexe casuïstiek.

De laatste versie van het handelingskader vind je hier: [Handelingskader conceptversie kerndocument september 2024 | Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | 1Sociaaldomein.nl](#).

Randvoorwaarden

→ Ervaringsdeskundigen

Zorg dat je in het maken van je plannen het perspectief van de betrokkenen niet uit het oog verliest. Ervaringsdeskundigen hebben een belangrijke brugfunctie tussen de systeem- en leefwereld, theorie en praktijk, hulpverlening en (cliënt)systeem. Ook is het belangrijk om ervaringsdeskundigen mee te laten denken en beslissen in het maken van beleid, in onderzoeken en breed in de uitvoering. Vanuit het landelijk programmateam is er een team ervaringsdeskundigen dat meekijkt en denkt over wat binnen het programma wordt ontwikkeld. [Deze handreiking](#) biedt handvatten voor de inzet van ervaringsdeskundigen.

Wil je in contact komen met onze ervaringsdeskundigen? Stuur een e-mail naar: ervaringsdesk.toekomstscenario@gmail.com.

→ Juridische aspecten;

In het nadenken over het werken volgens het Toekomstscenario lopen professionals en beleidsmedewerkers soms aan tegen juridische vragen over bijvoorbeeld privacy, wettelijke kaders of bestaande werkafspraken. Heb jij daar ook vragen over? Kijk naar de '[Handreiking Zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens](#)' en andere juridische documenten op de [website](#).

Meer informatie

→ **Factsheet proeftuinen**

Op verschillende plekken in het land wordt de nieuwe manier van werken in de kind- en gezinsbescherming ontwikkeld en beproefd. Hoe zien die zogenaamde 'proeftuinen' eruit? Waarin verschillen de proeftuinen van elkaar, en waarin niet? Dat lees je in deze factsheet: [Vernieuwde factsheet proeftuinen | Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | 1Sociaaldomein.nl](#)

→ **Aanmelden nieuwsbrief**

De nieuwsbrief van Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming bevat nieuws, ontwikkelingen, rapporten en events die interessant zijn voor professionals werkzaam in de zorg en ondersteuning aan kinderen, gezinnen en huishoudens. Als je je inschrijft ontvang je elke maand de nieuwsbrief in je inbox. Aanmelden kan via deze link: [Nieuwsbrief Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming | Actueel | voor Jeugd & Gezin](#)

Deze publicatie is opgesteld door het Landelijk Programmteam Toekomstscenario. Vragen of opmerkingen n.a.v. deze publicatie? Neem contact op met het programmteam via de contactpersoon uit het programmteam voor jouw regio, of via info@toekomstkindengezin.nl

Toekomstscenario
kind- en gezinsbescherming